

ZARYS HISTORII HARCERSTWA NA ZIEMI WADOWICKIEJ 115 LAT HISTORII 1911-2026

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO JEST OGÓLNOPOLSKIM, PATRIOTYCZNYM STOWARZYSZENIEM, SWOIM ZASIĘGIEM OBEJMUJĄCYM CAŁĄ POLSKĘ. ZRZESZA PONAD 110 000 CZŁONKÓW. JAKO STOWARZYSZENIE PATRIOTYCZNE PAMIĘTA O HISTORII, PIELEŃGUJE POLSKIE TRADYCJE. UMOŻLIWIA MŁODYM LUDZIOM AKTYWNE POSZUKIWANIE WŁASNYCH DRÓG DO PATRIOTYZMU. NALEŻY DO ŚWIATOWEGO RUCHU SKAUTOWEGO. ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO WYCHOWUJE MŁODYCH LUDZI – TO ZUCHY, HARCERKI I HARCERZE, HARCERKI I HARCERZE STARSI, WĘDROWNICZKI I WĘDROWNICY - IM PRZEKAZUJE HARCERSKIE WARTOŚCI, ONI STAJĄ SIĘ KOLEJNYM SKAUTOWYM POKOLENIEM. ZHP WYCHOWUJE PRAWYCH, AKTYWNYCH I ODPOWIEDZIALNYCH OBYWATELI – AKTYWNYCH, CZYLI TAKICH, KTÓRZY KREUJĄ SWOJE ŻYCIE, WYKAZUJĄ SIĘ AKTYWNOŚCIĄ W PODEJMOWANIU ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA SIEBIE I INNYCH, NIE BOJĄ SIĘ WYZWAŃ I TRUDNYCH DECYZJI. HUFIEC ZIEMI WADOWICKIEJ WCHODZI W SKŁAD CHORĄGWI KRAKOWSKIEJ IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI. CHORĄGIEW TO 22 HUFCE, 434 GROMADY I DRUŻYNY – TO PONAD 9300 ZUCHÓW, HARCERZY I INSTRUKTORÓW (ROK 2026).

I Drużyna Skautowa im. Stanisława Żółkiewskiego, Wadowice 1912

Pierwsze lata w Wadowicach

Ruch skautowy zapoczątkowany przez generała Baden-Powella w Wielkiej Brytanii stosunkowo szybko dociera do Wadowic. Jesienią 1911 roku z koła sportowego w Gimnazjum wyłoniły się pierwsze patrole (zastępy skautów). Zorganizowali je: Franciszek Graca z kl. VII, Andrzej Pyka z kl. VII i Bruno Olbrycht z kl. V. W maju 1912 roku powstaje I Wadowicka Drużyna Skautowa im. Stanisława Żółkiewskiego. Jej pierwszymi drużynowymi byli Bruno Olbrycht i Alfred Beer. Drużynę tworzyły początkowo trzy patrole: „Kozłów”, „Kukułek” i „Wyżłów”. Do końca roku powstały cztery kolejne patrole:

„Czajek”, „Przepiórek”, „Sów” i „Wilków”, liczące 80 druhów. I Wadowicka Drużyna Skautowa im. Stanisława Żółkiewskiego nawiązała współpracę z organizacją „Sokoła”, posiadając przy tym dużą samodzielność. Oddziały „Sokoła” wspierały drużyny pomocą finansowo – gospodarczą i instruktażową.

Opracowany plan pracy drużyny na okres wakacji 1912 r. obejmował głównie wycieczki krajoznawcze, początkowo od bliskich terenów do coraz dalszych, od kilkugodzinnych do parodniowych. (Ignacy Magiera)

Sztandar

6 kwietnia 1913 roku odbywa się uroczyste poświęcenie sztandaru I Wadowickiej Drużyny Skautowej im. Stanisława Żółkiewskiego. W czasie I wojny światowej skauci z Wadowic weszli do kompanii batalionu „Sokół”, dowodzonej przez Bruno Olbrychta. Jednocześnie w tym samym roku powstaje pierwsza w powiecie drużyna żeńska założona przez Paulinę Smółkową. Rozkazem z dnia 1 grudnia 1918 roku wprowadzono w Wadowicach nazwę harcerz i harcerstwo. Pod koniec 1930 roku, staraniem opiekuna gimnazjalnych harcerzy – prof. Czesława Panczakiewicza, powstaje w powiecie wadowickim Hufiec męski i prawie równocześnie Hufiec żeński. W 1935 roku w Zlocie Harcerstwa Polskiego w Spale uczestniczą reprezentacje hufca żeńskiego i męskiego.

Uroczyste poświęcenie sztandaru, Wadowice 1913

Przemarsz Hufca żeńskiego ul. Lwowską, Wadowice, okres międzywojenny

II wojna światowa

W ostatnich miesiącach 1939 harcerki i harcerze pod kierunkiem hufcowego kpt. Romana Dąbrowskiego hm. intensywnie przygotowują się do zadań wojennych. W latach 1939–1945 harcerki i harcerze wadowickich hufców walczą na wszystkich frontach II wojny światowej. Wielu z nich składa Ojczyźnie w ofierze swój najcenniejszy dar – życie. Na wieczną wartość odeszli m.in.: Babiński Franciszek, Balon Władysław, Batek Tadeusz, Cieliński Stanisław, Drozdowski Bolesław, Fik Ignacy, Gołębski Władysław, Górniewicz Kazimierz Roman, Kęsek Wiktor, Kręcioch Tadeusz, Krzak Franciszek, Maszewski Stanisław, Noszka Józef, Nowobilski Mieczysław, Nowobilski Zbigniew, Pukło Józef, Raczyński Konrad, Spytkowski Stefan, Styła Florian, Wątróbski Józef Szczepan, Żukowska Maria.

Rok 1939 to rok pełen niepokoju. Ludność żyła raczej wojną i to udzielało się harcerstwu. Zwiększone były prace przysposobienia obronnego w klasach starszych gimnazjum. Młodsze drużyny przerabiały sprawę meldunków i różne formy ich przekazywania oraz służbę sanitarną. (Ignacy Magiera)

Druh Józef Gondek (w środku wśród dzieci) z gromadą zuchową

phm. Józef Gondek

Legitymacja ZHP phm. Józefa Gondka, 1932

Phm. Józef Gondek wziął czynny udział w kampanii wrześniowej, podczas której został internowany w Rumunii. W grudniu 1939 r. tajnym transportem przedostał się do Francji do tworzącej się tam Armii Polskiej pod dowództwem gen. Sikorskiego i został wcielony do II Dywizji Strzelców Pieszych. Brał udział w walkach na froncie francusko – niemieckim w Wogezach.

Z wojny nie wynieśliśmy bowiem umiejętności posługiwania się ulotką i pistoletem, bez względu na treść ulotki, bez względu na cel pistoletowego strzału. Z wojny wynieśliśmy umiejętność budowania człowieka. Więc nie emigrowanie z Polski, nie schodzenie do podziemia, nie wygodna rola widza, lecz zaciekle wysiłki budowania. (Stanisław Broniewski)

Lwów 6.08.1913. Obozowanie zastępów Skautów z Bochni i Wadowic na Zlocie we Lwowie. Wadowiccy skauci powracając ze zlotu odbyli pieszy rajd na trasie: Lwów, Gródek Jagielloński, Sambor, Chyrow, Sanok, Rymanów, Szczawnica, Pieniny, Nowy Targ, Zakopane, Dolina Kościeliska, Czerwone Wierchy, Zawrat, Morskie Oko, Zakopane, Nowy Targ, Rabka, Sucha, Wadowice

Gen. Bruno Olbrycht

Bruno Edward Olbrycht urodził się 6 października 1895 w Zahutyńcu pod Sanokiem. Ukończył szkołę powszechną w Bochni i gimnazjum w Wadowicach, gdzie działał w Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”. Gdy w maju 1912 r. powstała I Wadowicka Drużyna Skautowa im. Stanisława Żółkiewskiego, Bruno Olbrycht został jej drużynowym po dh. Andrzeju Pyce. W I wojnie światowej walczył w II Brygadzie Legionów w Karpatach, na Bukowinie i Wołyniu. Walczył też z bolszewikami w wojnie 1919 r. W kampanii wrześniowej 1939 dowodził 39 Dywizją Piechoty w składzie Armii „Lublin”. W czasie okupacji dowódca Grupy Operacyjnej AK „Śląsk Cieszyński”.

Bruno Olbrycht w stopniu podpułkownika

Po wojnie

Już w pierwszych dniach wolności bardzo szybko wznowia działalność Hufiec żeński prowadzony przez Kazimierę Medwecką. Równie szybko harcerze odtwarzają przedwojenne drużyny i Hufiec męski. W 1948 roku następuje połączenie harcerek i harcerzy i utworzenie jednego, koedukacyjnego Hufca. W 1975 roku, efektem nowego podziału administracyjnego kraju jest rozpad Hufca na kilka mniejszych, pracą komendy kieruje hm. Jan Sobota. Trwa to do 1982 r., kiedy do hufca Wadowice przyłączają się harcerze z gmin: Brzeźnica, Mucharz i Spytowice, wcześniej decyzje taką podjęli harcerze z Tomic. Funkcję komendanta pełni hm. Zbigniew Majtczak. W 1977 r. pozyskano drewniany budynek w Parku Miejskim, który zaadaptowano i przekształcono w Dom Harcerza. W 1991 Dom Harcerza został przejęty przez władze miejskie w Wadowicach. W 1982 r. Komenda Hufca, harcerze i instruktorzy biorą udział w pogrzebie hm. Adama Stopki, pochodzącego z Wadowic komendanta Chorągwi Bielskiej.

Jeśli harcerstwo chce nadal żyć i pełnić swoją funkcję, to musi samo zdobyć się na próbę odszukania własnego oblicza w dzisiejszym polskim życiu. Harcerska postawa powinna być postawą pozytywnego dążenia do zmian na lepsze... Dążeniem naszym jest, aby harcerstwo było organizacją samorządną, kierowaną przez władze wyłonione z wyborów, aby ZHP, harmonizując swe prace z ideałami i potrzebami nowej Polski, dokonywał tego w ścisłym związku z tradycją skautingu i harcerstwa.... (Aleksander Kamiński w 1946, na konferencji instruktorskiej w Osowcu)

Wadowice, ul. Lwowska

Harcerze starsi podczas wędrowki. Lata siedemdziesiąte XX wieku

Od pamiętnego 1989...

W 1988 funkcję komendanta hufca obejmuje hm. Bogdan Polak. 20 grudnia 1988 w Domu Harcerza odbywa się pierwszy opłatek instruktorski. 7 stycznia 1989 przy harcerskim kominku zasiedli seniorzy – instruktorzy pracujący w okresie między i powojennym z wadowickim harcerstwem. Zapada decyzja o utworzeniu Kręgu Instruktorów Seniorów. 29 września 1989 z okazji 50 rocznicy powstania Szarych Szeregów w kościele pw. św. Piotra w Wadowicach odbyła się uroczysta msza św. w intencji wszystkich harcerek i harcerzy poległych w czasie II wojny światowej. Mszę odprawił i sztandar hufca poświęcił ks. biskup Kazimierz Górny. 29 maja–9 czerwca 1990 na zaproszenie francuskich skautów wyjeżdża do miejscowości Dole we Francji 20-osobowa reprezentacja harcerzy starszych z komendantem hm. Bogdanem Polakiem. W tym samym roku nawiązano kontakt ze Słowakami i zorganizowano pierwszy obóz w Bańskiej Bystrzycy. Niestety w 1991 roku Dom Harcerza w Parku zostaje przejęty przez władze miejskie w Wadowicach. 1.11.1992 r. do hufca przyłączony zostaje Hufiec Kalwaria Zebrzydowska. 18 listopada 1997 hufiec otrzymuje od miasta część budynku, gdzie po gruntownym remoncie i adaptacji pomieszczeń przenosi się biuro Komendy Hufca. 3 maja 1999 zuchom, harcerzom i instruktorom Hufca Ziemi Wadowickiej ZHP zostaje wręczony nowy sztandar. W kolejnych latach do wadowickiego hufca zostają przyłączone – Hufiec Zator (1.01.2010) oraz Hufiec Sucha Beskidzka (1.01.2011).

Beskidzka Baza Obozowa w Zalesiu

W 1977 r. po remoncie i rozbudowie starej szkoły ruszyła Beskidzka Baza Obozowa w Stryszowie – Zalesiu. Oprócz polskich harcerzy obozowali tam skauci z Niemiec, Francji i Rumunii. W 1987 roku w Bazie Obozowej w Zalesiu ma miejsce inauguracja Ogólnopolskiej Akcji Letniej i akcji „Klimczok” z udziałem Naczelnika ZHP. 28 czerwca 1989 r. Urząd Gminy w Stryszowie przekazał hufcowi budynek Beskidzkiej Bazy Obozowej w Zalesiu w wieczyste użytkowanie. Dzisiaj baza służy również jako Stanica Nieobozowej Akcji Letniej, baza biwakowa dla drużyn harcerskich i wycieczek szkolnych. Obecnie hufiec gospodaruje także w Harcówce w Mucharzu, użyczonej przez Gminę Mucharz w 2014 roku i w Bazie Obozowej „Pstrągarnia” w Zasypnicy koło Suchej Beskidzkiej. 20.11.2025 podpisano porozumienie z Wójtem Gminy Mucharz na użyczenie ziemi pod bazę nad Jeziorem Mucharskim. Dzięki temu powstanie Harcerska Mucharska Stanica Wychowania Wodnego ZHP – miejsce, które będzie realizować zadania statutowe ZHP, w tym szkolenia z wychowania wodnego oraz organizację wypoczynku dla zuchów i harcerzy z całej Polski. W uroczystości uczestniczyli Komendant Chorągwi Krakowskiej hm. Artur Walkowiak, Komendant Hufca Ziemi Wadowickiej hm. Daniel Pasierbek, z-ca Komendanta phm. Dominika Ziemia, Pełnomocnik Komendanta Hufca ds. HALiZ hm. Marcin Homel, przedstawiciele mucharskiego środowiska harcerskiego hm. Dorota Polan i hm. Robert Kadela.

Nie było i nie będzie w harcerstwie lustracji, zaglądania do sumień, do teczek, nie będzie upokarzającego powtarzania Przysiężenia. ZHP, jak mało które stowarzyszenie, przeszedł spokojnie przez ferment ostatnich lat... Nie dopuścimy do działań niezgodnych z Prawem Harcerskim. Oczyszczanie z błędów przeszłości jest procesem długotrwałym... Wiemy, jak dużo mamy jeszcze do zrobienia, ale miejmy świadomość, że w tej wędrowce ku szczęściu jesteśmy na dobrym tropie... (Stefan Mirowski)

Obozy harcerskie

W 1994 w ramach Harcerskiej Akcji Letniej hufiec po raz pierwszy organizuje obóz w nowej, pozyskanej i zbudowanej nakładem własnych sił i środków, nadmorskiej bazie obozowej w Pogorzeli. Do tej pory, na przestrzeni prawie 80 lat, rozpaliliśmy nasze obozowe ogniska w Wielkiej Puszczy, Targoszowie, Ślemieniu, Czarnym Dunajcu, Pcimiu, Żegiestowie, Budzowie, Baczynie, Cichym, Krzyżowej, Łososinie, Worochcie, Aleksandrii nad Horyniem, Korbielowie, Jeleśni, Delatyniu nad Prutem, Kamieniu Koszyrskim, nad jeziorami Srebrnym i Turawskim, w Wetlinie i Smereku, w łapszach i Nowej Białej, Orzechowie, Darłowie, Dąbkach, Wiselce, Czarnocinie, Białym Borze, Gaju, Bydgoszczy, Wilkowicach, Żarach, Nowym Mieście Lubawskim, Lubrzy i Szklanej Hucie. Wypoczynek dzieci i młodzieży w okresie wakacji stanowi najbardziej powszechną i wartościową formę zagospodarowania czasu wolnego. Organizowane różne formy wypoczynku dostosowane są do możliwości organizatorów oraz zainteresowań dzieci i młodzieży, oprócz walorów wypoczynkowych spełniają przede wszystkim ogromną rolę wychowawczą. Obóz harcerski to uwieńczenie całorocznej pracy drużyny, wspaniała przygoda, na którą czekamy cały rok. Harcerstwo nieodłącznie kojarzy się z taką formą wypoczynku.

Drużna hm. Janina Dębska „Cioteczka” (stoi w środku) z kadrą obozu Hufca Wadowice w Orzechowie, lata osiemdziesiąte XX w.

W obozach harcerki nauczyły się rzeczy ważnych, prócz wszelkich mądrości, potrzebnych drużynowym i zastępowym, nauczyły się radości z pracy, z obcowania ze sobą, z ludnością, z przyrodą.
(Maria Wocalewska)

Od 1994 roku harcerze z Wadowic obozują w bazie w Pogorzeli, 2015

Złoty chorągwiane i hufcowe, zlot 80 lat ZHP

W 1965 r. na Zlocie w Lanckoronie Hufiec inauguruje akcję „Milenium”, jednocześnie w Centralnym Zlocie w Warszawie bierze udział reprezentacyjna drużyna hufca. W dniach 3-5 czerwca 1994 hufiec organizuje IV Zlot Drużyn Chorągwi Bielskiej, a rok później 2-4 czerwca 1995 bierze udział w V Zlocie Drużyn Chorągwi Bielskiej w Andrychowie. Imprezy harcerskie sprzyjają kształtowaniu postawy patriotycznej i obywatelskiej, pogłębianiu wiedzy, rozwojowi indywidualnych zainteresowań dzieci i młodzieży, regeneracji sił zarówno fizycznych, jak i psychicznych. 8-9 czerwca 1991 r. w Beskidzkiej Bazie Obozowej w Zalesiu ma miejsce uroczysty zlot drużyn hufca, upamiętniający 80 lat istnienia harcerstwa w Polsce. Specyficzną atmosferę wnosi pierwsza połowa msza św. z udziałem harcerki i harcerzy hufca, zorganizowana na namiotowych podestach na trzecim podoboju, w środku lasu. W dniach 4-6 października 1996 r. odbywa się I Zlot Hufca, który przerodzi się w kolejnych latach w Złoty Gromad i Drużyn Hufca. Odbywać się będzie zawsze na przełomie maja i czerwca. 3 maja 1999 r. podczas kolejnego Zlotu nastąpiło uroczyste wręczenie sztandaru zuchom, harcerzom i instruktorom Hufca Ziemi Wadowickiej ZHP. Umacnianie idei harcerstwa, integracja drużyn hufca, popularyzacja regionu, współpraca ze środowiskiem lokalnym to główne cele tych zlotów. 1 sierpnia 2007 r., w stulecie istnienia skautingu, harcerze Hufca Ziemi Wadowickiej Związku Harcerstwa Polskiego wzięli udział w uroczystym odnowieniu Przyrzeczenia pod Głazem Papieskim na Krakowskich Błoniach. W tym dniu uczczono również 63. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego. Organizatorem uroczystości był Harcerski Krąg Seniorów Komendantów Chorągwi Krakowskiej oraz komenda Chorągwi Krakowskiej ZHP. Do Krakowa pojechała reprezentacja harcerzy Ziemi Wadowickiej

w składzie: 130 DSTH „Stu trzydziestu z Mucharza” im. Księcia Józefa Poniatowskiego, 125 DH „Zośka”, 7 DH „Omega”, 1 DSTH „Andromeda”, 2 DH „Herosi”, 2 DSTH „Pajątaki”, 2 DW „Ogień”, 3 DH „Badyle”, 4 DH „Granit”, 5 DH „Nasze Zoo”, 6 DSTH „Dioryt”, 7 DSTH „Enty” oraz 9 DH „Niepowtarzalni”. Szczególne wyróżnienie spotkało dwoje harcerzy ze 130 DSTH z Mucharza – rodzeństwo Jolantę i Marcina Kudzię oraz druha z 7 DH „Enty” Ireneusza Kubasa – złożyli oni przyrzeczenie harcerskie na ręce o. Adama Studzińskiego, kapelana spod Monte Cassino, harcmistrza, generała Wojska Polskiego.

31.07.2007. Gen. hm. Adam Studziński z harcerzami

9.06.1991. Pierwsza połowa msza w Zalesiu z okazji 80-lecia istnienia harcerstwa. Pierwszy z prawej Komendant Hufca hm. Bogdan Polak

Kraków, 22.08.2010. Jubileuszowy Zlot Stulecia Harcerstwa „Kraków 2010” na krakowskich błoniach

Światowe Zloty Harcerstwa

W dniach 10-25.07.1935 r. w Jubileuszowym Zlocie Harcerstwa Polskiego w Spale dla uczczenia 25-lecia powstania harcerstwa uczestniczą reprezentacje hufca żeńskiego i męskiego (m.in.: Zofia Karwińska, Urszula Nowicka, Kazimiera Żakówna, Janina Zielińska, Helena Kremerówna, Kazimiera Medwecka, Stanisław Radwan, Władysław Kot, Kazimierz Strzeszyński, Stanisław Zembaty, Jan Gawliński). W dniach 3-15 sierpnia 1995 r. odbywa się Światowy Zlot Harcerstwa Polskiego w Zegrzu. Wadowicki Hufiec reprezentują harcerze ze 130 DH im. Księcia J. Poniatowskiego z Mucharza i 3 DH „Badyle” z Kalwarii. W Światowym Zlocie Harcerstwa Polskiego „Gniezno 2000” (2-12 sierpnia 2000 r.) hufiec reprezentowały 1 DSTH „Andromeda”, 2 DSTH „Ogień”, 3 DSTH „Badyle”, 4 DSTH „Kontiki”. Komendantem Gniazda krakowskiego jest hm. Mariusz Bik. Odbywający się na terenie byłego poligonu wojskowego Zlot zgromadził nie tylko harcerzy ZHP, lecz także członków innych organizacji harcerskich działających w Polsce, harcerzy spoza granic kraju oraz skautki i skautów z zaprzyjaźnionych organizacji skautowych. Zlot był także okazją do przeżycia wspaniałej przygody, uczestniczenia w złotych zajęciach i innych przedsięwzięciach programowych, skupionych wokół 5 głównych miejsc programowych: Przygoda i przyroda, Radość, Braterstwo, Sprawności na całe życie i Harcerstwo przyszłości. Reprezentacja hufca z Komendantem hm. Marcinem Homlem bierze także udział w Zlocie Harcerstwa w Kielcach w dniach 10-19 sierpnia 2007, dla uczczenia 100. rocznicy powstania skautingu. Zlot odbył się pod hasłem Jeden świat – jedno przyrzeczenie. Uczestniczyło w nim ponad 7 tysięcy osób. Jubileuszowy Zlot Stulecia Harcerstwa „Kraków 2010” to kolejny zlot, w którym uczestniczyli harcerze z Hufca Ziemi Wadowickiej. Odbył się w dniach 16-24 sierpnia 2010 na krakowskich błoniach, dla uczczenia 100. rocznicy powstania harcerstwa.

Powsinogi Beskidzkie

Pierwszy rajd jesienny „Powsinogi Beskidzkie” odbył się w 1976 r. Inicjatorem był phm. Zbigniew Twardowski. Na początku w rajdach brały udział drużyny starszoharcerskie i wędrownicze. Dzisiaj trasę rajdu przemierzają także harcerze młodszy. Idea rajdu to krzewienie zamiłowania do turystyki pieszej, ukazanie walorów Beskidów, promowanie kultury i historii regionu, popularyzacja twórczości Emila Zegadłowicza i innych artystów Ziemi Wadowickiej. Rajd nie odbył się tylko raz, ze względu na stan wojenny. Od wielu lat stałym organizatorem rajdów jesiennych jest 130 DSTH „Stu trzydziestu z Mucharza” im. ks. Józefa Poniatowskiego. Na trasie rajdowych wędrówek znalazły się miejsca atrakcyjne turystycznie, krajobrazowo i kulturowo: Laskowiec, Groń Jana Pawła II, Łowiec, Łysa Góra, Gorzeń Górny (z Dworem Emila Zegadłowicza i polaną Grodzisko), Jaroszwice i Jaroszwicka Góra, Góra Tarnawska, Tarnawa Górna, Carchel, Żurawica, Harbutowice, Zalesie, Mucharz, Jaszczurowa, Koskowa Góra, Makowska Góra i Mioduszyna. 22-24 września 1995 r. beskidzkimi szlakami wędrują uczestnicy jubileuszowego XX Ogólnopolskiego Rajdu „Powsinogi Beskidzkie”. W 2025 roku odbył się już 48 rajd. Harcerze wędrowali z Palczy przez Chełm do Stryszowa i Zalesia.

Wadowice, 5-7.10.1990. Zakończenie XV Rajdu Powsinóg Beskidzkich przy Domu Harcerza w Pakru Miejskim w Wadowicach. Rajd odbył się na trasie Zalesie, Chełm, Żurawnica, Tarnawa Górna, Laskowiec, Wadowice.

Rajdy Powitania Wiosny

Na trasę I Rajdu Powitania Wiosny harcerki i harcerze wyruszyli w 1987 r. Dzisiaj rajd nazywany jest Rajdem Wiosennym. Pewną tradycją rajdu jest konkurs palm wielkanocnych i uroczysta msza św. z palmami przed ołtarzem w Niedziele Palmową. Częstym gospodarzem rajdów wiosennych była 51 WDH „Wędrownicy” z Brzeźnicy, która tradycję organizowania rajdów przejęła od drużyny „Pingwinów”, prowadzonej przez byłego komendanta hufca, hm. Mariusza Bika. Obecnie rajdy organizowane są m.in. w Stryszawie, Zatorze, Stanisławiu Dolnym i Frydrychowicach.

Sucha Beskidzka Bładzonka, 30.03-1.04.1990. IV Rajd Powitania Wiosny odbył się na trasie Bładzonka, Śleszowice, Mucharz. Na fotografii Drużyna Harcerska „Kotwica” działająca przy LO Wadowice

Koskowa Góra, 5-7.10.2018. W pięknej scenarii odbył się XLI Rajd Powsinóg Beskidzkich na trasie Koskowa Góra, Makowska Góra, Mioduszyna. Noclegi na rajdach Powsinóg to zawsze karimata, namiot i posiłek w terenie. W tle wschodzą Tatry

Wadowice, 1.08.2010. Wydarzenie na wadowickim rynku z okazji 66 rocznicy Powstania Warszawskiego

Działalność patriotyczna

Harcerze hufca, wcielając w życie ideę służby Bogu i Ojczyźnie, aktywnie uczestniczą w uroczystościach patriotycznych. Pielęgnują polską historię i tradycję, pamiętając o ważnych dla Ojczyzny wydarzeniach. 31.08-1.09.1989 reprezentacja hufca bierze udział w uroczystym odsłonięciu symbolicznej Mogiły Harcerki i Harcerzy Podbeskidzia poległych na różnych frontach II wojny światowej. Wśród wielu nazwisk znalazły się nazwiska 17 harcerki i harcerzy Ziemi Wadowickiej. 29 września 1989 r. z okazji 50 rocznicy powstania Szarych Szeregów w kościele pw. św. Piotra w Wadowicach odbyła się uroczysta msza św. w intencji wszystkich harcerki i harcerzy poległych w czasie II wojny światowej. Mszę odprawił i sztandar hufca poświęcił ks. biskup Kazimierz Górny. 9.04.2008 reprezentacja Hufca ZHP Ziemi Wadowickiej wraz z pocztą sztandarową bierze udział w pogrzebie ojca Adama Studzińskiego, harcmistrza, generała brygady, kapelana, uczestnika bitwy pod Monte Cassino. W październiku 2008 roku przy hufcu zostaje powołana Harcerska Grupa Rekonstrukcji Historycznej – harcerze kompletują historyczne umundurowanie „Harcerki Szarych Szeregów”, „Żołnierza września 1939 roku 12 p.p.” oraz „Powstańca Warszawskiego”. 1.08.2010 roku harcerze inicjują po raz pierwszy na wadowickim rynku obchody rocznicy Powstania Warszawskiego. 25.03.2014 roku Hufiec podpisał ze Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej – Koło Wadowice porozumienie o współpracy, współrealizując ze związkiem projekt „Kontynuacja”, a obecnie „Sztafeta”. Cele porozumienia to upowszechnianie wśród młodzieży wiedzy z uwzględnieniem historii lokalnej w zakresie działalności Służby Zwycięstwa Polski, Związku Walki Zbrojnej, Armii Krajowej, Szarych Szeregów oraz innych organizacji niepodległościowych walczących z okupantem podczas II wojny, a także w okresie zniewolenia komunistycznego. Działalność ta ma na celu budowanie pamięci historycznej młodych pokoleń harcerzy i harcerki.

Treścią tej działalności jest także oddawanie hołdu należnego bohaterom czynu niepodległościowego. 24 września 2016 r. w Krakowie na Bulwarach Czerwińskich pod Wawelem odbyła się uroczystość uzupełnienia niszy Kamienia Węgielnego Pomnika AK Ziemiami z pól bitewnych i akcji Armii Krajowej. W wydarzeniu wzięli udział harcerze z 4 Drużyny Wędrowniczej „Cztery Żywioty”, którzy zawieźli do Krakowa ziemię pobraną 20 września 2016 r. w Skawcach na przyczółku mostowym. W miejscu tym w nocy z 29 na 30 grudnia 1944 r. dziewięcioosobowy pluton AK „Kurniawa” pod dow. por. sap. inż. Tadeusza Studzińskiego („Jędrzejewski”) przeprowadził akcję wysadzenia trzyprzęsłowego mostu na Skawie, zatrzymując ruch kolejowy na linii Skawina – Sucha na 18 dni. Obecnie (2026) we wszystkich rejonach działania drużyn hufca organizowane są przez harcerzy obchody Święta Niepodległości. Rokrocznie na wadowickim rynku harcerze oddają hołd żołnierzom Szarych Szeregów, Armii Krajowej i innym, walczącym w Powstaniu Warszawskim. W siedzibie hufca przy ul. Teatralnej 2, od momentu jej oddania do użytku, istnieje Izba Tradycji gromadząca pamiątki z przeszłości. Tutaj przechowywane są sztandary ŚZŻAK oraz ZKRPIBWP, książki, dokumenty, kroniki. 19.12.2025 powołana zostaje rozkazem Komendanta Hufca Ziemi Wadowickiej L18/2025 Hufcowa Komisja Historyczna.

Wadowice, 11.11.2019. Obchody Święta Niepodległości pod pomnikiem 12 pułku piechoty. Harcerze pełnią służbę w pocztach sztandarowych Hufca, ŚZŻAK, ZKRPIBWP. Wartę pełni Grupa Rekonstrukcyjna

Festiwale Kultury Harcerskiej

Festiwale Kultury Harcerskiej, Festiwale Piosenki Harcerskiej czy Harcerskie Konfrontacje Artystyczne mają na celu twórczą aktywizację środowiska hufca. Uczestnicy prezentują repertuar składający się z obowiązkowej piosenki harcerskiej lub turystycznej i drugiej, odpowiadającej tematyce festiwalu. Podczas imprezy wyłaniane są wśród harcerzy talenty nie tylko wokalne czy muzyczne, ale też plastyczne i fotograficzne. 28.02.2026 roku w Kalwarii Zebrzydowskiej odbył się Festiwal Piosenki Harcerskiej „Baśniowy Śpiewograniec”.

Kalwaria Zebrzydowska, 4-6.03.2011. Festiwal Kultury Harcerskiej „Zostanie tyle gór...”

Ubywatelnienie i uspołecznienie młodzieży w drużynie dokonuje się nie tylko drogą odpowiednich pogadanek, przykładow czy ćwiczeń, ale już przez to samo, że tworzą małą społeczność, w której wszyscy czują się równi, współżyją i współpracują ze sobą, mają zadania do spełnienia, są zależni często wzajemnie od siebie, odpowiadają za jakość i całość drużyny. (Józef Gondek)

Wadowice, 2-4.03.2012. Harcerskie Konfrontacje Artystyczne HAK

Betlejemskie Światło Pokoju

Po raz pierwszy Betlejemskie Światło Pokoju dotarło do Hufca w 1994 r. Harcerze i Instruktorzy z Hufca Ziemi Wadowickiej co roku uczestniczą w przekazaniu Betlejemskiego Światła Pokoju, najpierw na Łysej Polanie, Głódówce odbierając je z rąk skautów słowackich, a obecnie w Kościele Mariackim w Krakowie. Światło jest przekazywane mieszkańcom miast oraz wsi z terenu działalności hufca, harcerze zanoszą je także do każdej parafii i instytucji publicznych. Do tradycji Hufca wpisała się Wigilia Instruktorska, podczas której spotykają się instruktorzy Hufca, by złożyć sobie świąteczne życzenia, połączyć opłatkiem i wspólnie zakolełdować. W gromadach zuchowych i drużynach w poszczególnych pionach odbywają się wigilijne biwaki.

Głódówka, 14.12.2003. Reprezentacja Hufca odbiera Betlejemskie Światło Pokoju

Hufcowi i Komendanci

W Związku Harcerstwa Polskiego pracą hufca kieruje komendant hufca. Dawniej, w latach 1918-1948 nosił on nazwę hufcowy lub hufcowa. Zmiana nazewnictwa nastąpiła w 1948 roku, na komendant hufca ZHP. Komendant wybierany jest przez zjazd hufca na czteroletnią kadencję. Kieruje on pracą komendy hufca i działalnością hufca, prowadzi gospodarkę finansową przy pomocy skarbnika hufca. Wydaje też rozkazy i reprezentuje hufiec na zewnątrz. Komendant ma przynajmniej jednego zastępcę. Oznaką pełnienia funkcji komendanta hufca jest sznur srebrny poczwornie pleciony, noszony z lewego ramienia. W Wadowicach od początku istnienia harcerstwa funkcjonował hufiec męski i żeński. Dopiero po 1948 roku nastąpiła zmiana i połączenie obydwu hufców. Poniżej przedstawiamy hufcowych, hufcowe i komendantów. Lista ta będzie uzupełniana o dokładne daty pełnienia funkcji, nazwiska zastępców, skarbników i komendy.

Hufiec męski

Phm. Mieczysław Polkowski (1921), Władysław Steblik (1922), dyr. Franciszek Gwiżdż (1930-1933), prof. Czesław Panczakiewicz (1933-1935), phm. Józef Gondek (1935), phm. Stefan Radwan (1937), kpt. hm. Roman Dąbrowski (1938-1939), phm. Aleksander Mikołajewski (1945), hm. Stanisław Łyczkowski (1945-1949), hm. Ignacy Magiera (1949)

Hufiec żeński

Helena Nowicka – Zdaniewska (1919-1932), phm. Kazimiera Medwecka (1932-1938), Janina Lichoniewicz (1938-1939), J. Własakówna (1939), hm. Kazimiera Medwecka (1945), Maria Chrapła (1949).

Hufiec Wadowice

Phm. Marian Kania (1949), hm. Roman Dąbrowski (1957), phm. Marian Kania (1957-1958), hm. Aleksander Nidecki (1958-1975), hm. Czesław Kulawiecki (1975-1977), Jan Sobota (1977-1982), hm. Zbigniew Majtczak (1982-1988), hm. Bagdan Polak (1988-1991), hm. Mariusz Bik (1991-2000), hm. Marcin Homel (2000-2019), hm. Julia Moskwa (2019-2023), hm. Daniel Pasierbek (od 2023)

Hm. Jan Sobota, Komendant Hufca w latach 1977-1982

Mucharz, 1987. Hm. Zbigniew Majtczak Komendant Hufca w latach 1982-1988 wręcza podkładkę podharcemistrzowską dh. Krzysztofowi Kazaneckiemu

Mucharz, luty 1990. Od lewej hm. Robert Kadela, hm. Mariusz „Bicolor” Bik, Komendant Hufca w latach 1991-2000, phm. Tomasz „Agrawa” Woźniak, phm. Stanisław „Żaba” Żaba, hm. Bogdan Polak Komendant Hufca w latach 1988-1991

16.11.2019. Hm. Marcin Homel Komendant Hufca w latach 2000-2019 oraz z-ca Komendanta Chorągwi Krakowskiej

28.02.2026. Z lewej hm. Julia Moskwa Komendantka Hufca w latach 2019-2023. Z prawej hm. Daniel Pasierbek, Komendant od 2023 r. W środku hm. Adam Świetlik

Harcerstwo jest organizacją nastawioną nie na żądanie od społeczeństwa, ale na dawania społeczeństwu, służenie mu. (Aleksander Kamiński)

Wierzę mocno, że państwo, którego wszyscy obywatele byliby harcerzami, byłoby najpiękniejszym ze wszystkich. Najlepszą jest idea harcerstwa: wychowanie młodzieży przez młodzież. I ja sam – jak długo tylko będę mógł – będę harcerzem. Czuwaj! (Ks. Stefan Wincenty Frelichowski)

Hufiec Ziemi Wadowickiej ZHP

34-100 Wadowice, ul. Teatralna 2

| www.wadowice.zhp.pl | facebook.com/zhpwadowice | wadowice@zhp.pl |

Komisja Historyczna Hufca Ziemi Wadowickiej ZHP

hm. Robert Kadela, hm. Marcin Homel, hm. Dorota Polan, hm. Józef Marek

Materiały: rozkazy komendanta chorągwi, komendanta hufca, izba tradycji hufca, kroniki drużyn

Fotografie: hm. Robert Kadela, archiwum Hufca Ziemi Wadowickiej ZHP, Wikimedia
Wadowice, 2026